

רע"פ 3058/18 - אביב רחמילוב נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 3058/18

לפני: כבוד השופט ג' קרא

המבקש: אביב רחמילוב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 7.3.2018 בעפ"ג 49168-12-17, שניתן על-ידי כב' סג"נ י' צלקובניק וכב' השופטות י' רז-לוי, ו-ג' שלו

בשם המבקש: עו"ד גיא נגר; עו"ד רות לוי-רפפורט

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בעפ"ג 49168-12-17 (כב' סג"נ י' צלקובניק וכב' השופטות י' רז-לוי, ו-ג' שלו) מיום 7.3.2018, בגדרו נדחה ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בבאר שבע (כב' השופט י' עטר) בת"פ 36435-12-16 מיום 14.11.2017.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. המבקש הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות של התפרצות לבית מגורים, גניבה, ושימוש ברכב ללא רשות (עבירות לפי סעיפים 406(ב), 384, ו-413 לחוק העונשין, התשל"ז-1973 (להלן: חוק העונשין), בהתאמה).

על-פי עובדות כתב האישום, המבקש קיבל מידע לגבי הימצאות כספת בתוך בית מגורים בבאר שבע (להלן: הבית) וערך מספר תצפיות עליו במשך כחודשיים. ביום 12.12.2016 התקשר לבעלת הבית, התחזה לפועל ואמר לה לצאת מהבית. לאחר שעזבה, טיפס על גג בית צמוד, קפץ לחצר, פרץ לבית והלך לחדר השינה, שם הייתה ממוקמת הכספת, במטרה לגנוב אותה. המבקש ניתק את מקלט הווידאו שהיה מחובר למצלמות האבטחה, ובהמשך ניתק מקיר חדר השינה את הכספת וגנב אותה יחד עם 16,000 ש"ח שהיו בתוכה ועם מקלט הווידאו. לאחר מכן, נסע מהמקום ומסר את הכספת לגורם עלום שם. כמו כן, ביום 1.12.2016 נטל המבקש את רכבה של אמו, נהג בו ללא רשותו ונטש את הרכב במקום אחר.

3. הסדר הטיעון בין הצדדים לא כלל הסכמה עונשית, אולם הוסכם, בין היתר, כי הטיעונים לעונש יידחו עד לאחר קבלת תסקיר בעניינו של המבקש, בגדרו תיבחן שאלת ביטול הרשעתו, תוך שהמשיבה הבהירה כי היא אינה מחויבת להמלצת שירות המבחן וכי תעתור לעונש מאסר בפועל.

4. ביום 28.9.2017 התקבל תסקיר שירות המבחן, שעמד על נסיבותיו האישיות של המבקש, יליד 1993 וללא עבר פלילי. על פי התסקיר, המבקש נטל אחריות על ביצוע העבירות וטען כי ביצע אותן מכיוון שהיה מצוי בלחצים כלכליים. אולם, שירות המבחן התרשם כי העבירות בוצעו בשל מאפייני אישיותו הילדותיים וקשייו להפעיל שיקול דעת ולחשוב על השלכות מעשיו. שירות המבחן עוד התרשם כי המבקש אינו מביע מוטיבציה לבחון את דפוסיו ובחירותיו באופן ביקורתי וכי למבקש קווי אישיות מניפולטיביים. עם זאת, שירות המבחן התרשם כי המעצר וההליך הפלילי מהווים עבור המבקש גורם מרתיע ומציב גבולות.

לפיכך, שירות המבחן המליץ על הטלת צו מבחן למשך שנה ועונש מסוג של"צ בהיקף של 180 שעות, תוך שהעריך שמאסר בפועל או מאסר בעבודות שירות יפגעו בהליך השיקומי-טיפולי ובפרנסתו של המבקש. כן המליץ שירות המבחן, לא בלי התלבטות, על ביטול הרשעתו נוכח גילו הצעיר, תפקודו התקין והחשש כי הרשעה תפגע בעתידו של המבקש, אף בשים לב לקשייו של המבקש להתגייס להליך טיפולי משמעותי.

5. ביום 14.11.2017 נגזר דינו של המבקש והוטלו עליו 14 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו; מאסר מותנה; קנס בסך 2,000 ש"ח או 25 ימי מעצר תמורתו; פיצוי בסך 18,000 ש"ח לבעלי הבית; ופסילה מלקבל או מלהחזיק ברישיון נהיגה למשך 14 חודשים.

בית משפט השלום עמד על כך שיש להחמיר בענישה בעבירות של התפרצות לבתי מגורים וסקר את מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כגון דא. נקבע כי מקום בו מדובר בהתפרצות מתוכננת, מתוחכמת ומאורגנת, על מתחם העונש ההולם לנוע בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל. ביחס לעבירת השימוש ברכב ללא רשות (להלן: שבל"ר), ציין בית המשפט כי בשל נטישת הרכב במקום אחר עסקינן בעבירה שמצויה על קו התפר שבין עבירת השבל"ר לבין עבירה של גניבת רכב, ונקבע כי מתחם העונש ההולם בנסיבות העניין ינוע בין מאסר קצר שיכול וירוצה בדרך של עבודות שירות,

עמוד 2

כשיקולים לחומרא מנה בית המשפט, בין היתר, את התרשמות שירות המבחן לפיה המבקש אינו מביע רצון לבחון את מעשיו באופן ביקורתי; היותו בעל קווי אישיות מניפולטיביים; המבקש עלול לחפש אחר הישגים כלכליים מהירים; וכי הוא מתקשה להתגייס להליך טיפולי משמעותי. עוד נלקחו בחשבון שיקולי הרתעה. כשיקולים לקולא מנה, בין היתר, את העובדה כי המבקש נעדר עבר פלילי; את גילו הצעיר של המבקש; את לקיחת האחריות; התרשמות שירות המבחן לפיה המבקש בעל שאיפות לתפקוד נורמטיבי וכי ההליך הפלילי והמעצר מהווים גורם מרתיע ומציב גבולות; ואת העובדה שהמבקש הביע חרטה על מעשיו.

בית המשפט קבע כי סוג העבירות בהן הורשע המבקש, חומרת נסיבות ביצוען והצטברותן אינם מאפשרים את ביטול הרשעתו, במיוחד מקום בו התסקיר אינו מעלה פגיעה קונקרטית בשיקומו של המבקש כתוצאה מהרשעתו. כמו כן, בית המשפט דחה את המלצת שירות המבחן להימנע מעונש של מאסר בפועל מן הטעם שעולה מתוכן התסקיר כי לא מתקיימות נסיבות המצדיקות חריגה ממתחם העונש ההולם בשל סיכויי שיקום, כאמור בסעיף 40ד לחוק העונשין. עם זאת, בית המשפט ציין כי נתן משקל לנאמר בתסקיר ועל כן קבע שניתן להסתפק בעונש שנמצא ברף הנמוך של המתחמים, והורה על עונש מאסר כאמור לעיל.

6. המבקש ערער על חומרת העונש לבית המשפט המחוזי. לערעור צורפה חוות דעת מיום 4.3.2018 מטעם מרכז "קטבים" למתן שירותי אבחון, טיפול ושיקום, בה התבקש בית המשפט לאפשר למבקש להמשיך את ההליך הטיפולי. בפסק הדין עמד בית המשפט על כך שאין מדובר במקרה חריג המצדיק התערבות בעונשים שהוטלו על-ידי הערכאה הדיונית. בית משפט המחוזי הדגיש את התכנון שקדם לביצוע העבירות לאורך תקופה לא מבוטלת, תוך גילוי תעוזה עבריינית, ציין כי המבקש לא הסביר בשום שלב את הנסיבות לביצוע העבירות, וחזר על האמור בתסקיר שירות המבחן לפיו המבקש בעל קווי אישיות מניפולטיביים ומגלה דפוסי טשטוש וצמצום במסירת מידע רלוונטי על התנהלותו ועל קשריו השוליים. בית המשפט קבע כי לא מצא פגם בקביעת מתחמי הענישה וכן כי קביעת העונש בתחתית המתחמים מביאה לידי ביטוי את הנסיבות האישיות והמשפחתיות של המבקש ואת האמור בתסקיר שירות המבחן, לרבות הודאתו. על כן, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור כאמור לעיל.

הבקשה ונימוקה

7. המבקש לא השלים עם פסק הדין והגיש את הבקשה שלפניי. בד בבד הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהוטל על המבקש.

בבקשתו טוען המבקש כי עניינו מעלה סוגיה משפטית בעלת חשיבות כללית והיא הצורך בקביעת הנחיות לענישה על-ידי בית משפט זה על רקע מגמת הצמצום בשימוש בעונשי מאסר קצרים והעדפת אלטרנטיבות למאסר, לאור דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים (להלן: דו"ח וועדת דורנר) ובג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים (13.6.2017) (להלן: עניין האגודה לזכויות האזרח). באותו הקשר, המבקש טוען שחוק העונשין (תיקון מס' 113), התשע"ב-2012, ס"ח 2330 (להלן: תיקון 113) עלול דווקא להביא לפגיעה בנאשמים צעירים חסרי עבר פלילי שהורשעו בעבירות שאין בהן חומרה מיוחדת, מכיוון שהמשקל שניתן לנסיבות אישיות הצטמצם ביחס למצב עובר לתיקון 113. לטענתו, עיוות זה ניתן לתיקון באמצעות סעיף 40ד לחוק

העונשין, המאפשר לחרוג ממתחם העונש משיקולי שיקום. אולם, בתי המשפט מפרשים סעיף זה באופן מצומצם ומתייחסים לחריג השיקום שבסעיף 40ד כאל פריבילגיה שהנאשם זכאי לה במקרים מעטים, כך שלמעשה הורחב השימוש במאסרים. לטענת המבקש, גישה זו עומדת בניגוד לאינטרס הציבורי בשיקום נאשמים ובצמצום שיעורי הרצידיביזם. כשעסקין בנאשמים צעירים ונורמטיביים, העומדים לדין על ביצוע עבירה שאין בה חומרה יתרה, השתת עונש מאסר בפועל חלף בחירה במסלול שיקומי צריכה להיות מוצא אחרון. לשיטת המבקש טענתו זו באה לידי ביטוי גם בדו"ח ועדת דורנר, בדו"חות ובהחלטות שבאו בעקבותיה, וכן בעניין האגודה לזכויות האזרח. כן טוען המבקש כי יש לתת לו רשות לערער משיקולי צדק.

8. לגופו של עניין, המבקש טוען כי עונש המאסר שהושת עליו לא מתיישב עם מדיניות הענישה הראויה ועם מגמת הצמצום בשימוש בעונשי מאסר בפועל. המבקש מזכיר את גילו הצעיר והיותו נעדר עבר פלילי, את העובדה שביצע עבירות רכוש שאינן חמורות והביע חרטה כנה על מעשיו ושאיפה לשוב לחיים נורמטיביים. על כן, לטענתו, קיים אינטרס חברתי לשקמו ולהחזירו לחברה, במיוחד לאור המלצת שירות המבחן להמשך ההליך הטיפולי. המבקש טוען שבית המשפט לא נתן משקל מספק לאינטרס השיקום ולהמלצת שירות המבחן, וככל שהתסקיר בעניינו של המבקש אמביוולנטי, היה מקום להורות על מתן הבהרות או לבחון את המשך התקדמות ההליך הטיפולי בטרם יגזר הדין. לפיכך, על מנת שיוכל להמשיך בהליך הטיפולי, המבקש עותר להורות על ביטול עונש המאסר שהושת עליו ולהמירו בצו מבחן ובשל"צ כהמלצת שירות המבחן, ולחלופין, להטיל עליו מאסר שיבוצע בדרך של עבודות שירות.

דיון והכרעה

9. כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן רק במקרים חריגים בהם עולה שאלה משפטית או ציבורית בעלת חשיבות כללית, החורגת מעניינים הפרטי של הצדדים (רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה), פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 4515/07 אבו שנב נ' מדינת ישראל (17.10.2007)) או במקרים בהם מתעורר חשש לאי-צדק מהותי או לעיוות דין (רע"פ 6487/12 דביר נ' מדינת ישראל (15.7.2013)). לא מצאתי כי עניינו של המבקש בא בגדרן של אחת העילות המצדיקות מתן רשות ערעור כאמור.

טענות המבקש ביחס לשימוש בסעיף 40ד לחוק העונשין נדונו בבית משפט זה, ונקבע כי המחוקק אינו מעניק עדיפות ברורה לשיקולי שיקום על-פני שיקולים אחרים, כגון שמירה על שלום הציבור או שיקולי הרתעה. קרי, גם לאחר תיקון 113, "שיקול השיקום אינו חזות הכל" (רע"פ 7572/12 הזייל נ' מדינת ישראל, בפסקה 14 (23.10.2012)); רע"פ 4062/17 אלקואעין נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (19.6.2017); ע"פ 452/14 דבוש נ' מדינת ישראל, בפסקאות 11-12 לפסק-דינו של השופט ס' ג'ובראן (3.4.2014)). יתרה מזאת, הלכה היא שהשאלה אם ההליך הטיפולי שנאשם ספציפי עובר עולה כדי שיקום, או בכלל מעלה סיכוי שישתקם - נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט הבוחן את העניין (רע"פ 430/17 אזולאי נ' מדינת ישראל, בפסקה 15 (7.3.2017)). רוצה לומר, חרף הטענה כי עניינו של המבקש מעלה שאלה עקרונית וכללית, עסקין בטענות הנוגעות ליישום הדין בנסיבות המקרה הקונקרטי, וככאלו הן אינן מגלות עילה למתן רשות ערעור.

10. אף לגופו של עניין, למעשה, עניינה של בקשה זו היא בחומרת העונש שהושת על המבקש, וכידוע, אין בכך כדי להצדיק מתן רשות ערעור אלא אם מתקיימת סטייה ניכרת ממדיניות הענישה (ראו למשל רע"פ 5326/12 סיאם נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (7.8.2012) (להלן: עניין סיאם)); רע"פ 2865/17 כהן נ' מדינת ישראל, בפסקה 4

(2.4.2017). בית משפט זה עמד, לא פעם, על כך שחומרת עבירות של התפרצות וגניבה, לצד נפוצות התופעה, מצריכות נקיטת יד קשה עם העבריינים (ראו למשל רע"פ 398/14 ערג' נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (16.3.2014)). נסיבותיו האישיות של המבקש נבחנו הן בבית משפט השלום והן בבית המשפט המחוזי, וניתן להן משקל עת נגזר הדין. העונש שהושת על המבקש אינו סוטה באופן ניכר ממדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כגון דא, ואף נמצא בתחתית מתחמי העונש שקבע בית המשפט בעניינו (השוו לעניין סיאם; רע"פ 8399/15 קדוש נ' מדינת ישראל (19.5.2016)). בנסיבות אלו, לא מצאתי כי מתקיימים שיקולי צדק מיוחדים או כי עולה חשש לעיוות דין, ואין מקום לבחינה נוספת של עניינו של המבקש.

11. סוף דבר, הבקשה לרשות ערעור נדחית וממילא נדחית הבקשה לעיכוב ביצוע.

ניתנה היום, ח' באייר התשע"ח (23.4.2018).

שׁוֹפֵט
